

Оксана САВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0003-4808-5894

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,

голова циклової комісії української та іноземної мов,

викладач української мови та літератури

Кременчуцького льотного коледжу

Харківського національного університету внутрішніх справ

(Кременчук, Полтавська область, Україна) newspace1972@gmail.com

Наталія КОВЕРСУН,

orcid.org/0000-0002-1146-0518

викладач-спеціаліст,

викладач української мови та літератури

Кременчуцького льотного коледжу

Харківського національного університету внутрішніх справ

(Кременчук, Полтавська область, Україна) nataliakov2302@gmail.com

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ БІНАРНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ КУРСУ «УКРАЇНЬСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)» І ДИСЦИПЛІН АВІАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті охарактеризовано дефініції понять «бінарне заняття», «міжпредметні зв'язки», «міждисциплінарна інтеграція», «компетенція», «професійно-пізнавальний інтерес», «професійний тренінг», «активізація пізнавальної діяльності».

Актуальність теми «Методика проведення бінарних занять із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі в закладі фахової передвищої освіти» полягає в тому, що для підготовки майбутніх фахівців у навчальному закладі не досить лише теоретико-практичного курсу навчання викладачем курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і викладачами дисциплін авіаційно-технічної галузі. Треба залучати представників обраної спеціальності з метою популяризації обраного фаху.

Проблеми, які спонукають вивчати обрану тему, наразі є важливими. Наскільки вмотивованим є курсант авіаційно-технічного закладу до вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», настільки вищий рівень володіння мовою професійного спрямування. Відповідно, зникають мовні та психологічні «бар'єри» комунікаційного складника бінарного заняття, з'являється бажання опанувати термінологію, вдосконалювати свої знання, уміння, навички з курсу та дисциплін зазначеного профілю, використовуючи методико-дидактичну документацію, навчальні підручники, посібники, довідники, словники, працюючи у навчальних кабінетах авіаційно-технічного закладу фахової передвищої освіти. Лише у творчій співпраці курсантів, викладача української мови (за професійним спрямуванням), викладачів спеціальних дисциплін авіаційно-технічного напрямку та фахівців галузі можливе досягнення високих результатів під час проведення бінарних занять у закладі фахової передвищої освіти.

Поставивши перед собою мету, ми розглянули шляхи її визначили прийоми розвитку мотивації до вивчення курсу та підвищення комунікативно-професійної спрямованості бінарних занять, основні принципи проведення бінарних занять із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі в закладі фахової передвищої освіти; конкретизували теоретичні засади методики організації, підготовки та проведення бінарних занять із зазначених курсу та дисциплін; окреслили ефективні форми та методи для проведення навчальної діяльності на бінарних заняттях; проаналізували етапи бінарних занять.

Працюючи з темою, було опрацьовано літературні джерела, проведено дослідження під час організації, підготовки та проведення бінарних занять із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі із залученням спеціалістів зазначеної сфери. Учасники освітнього процесу продемонстрували розуміння актуальності співпраці викладачів, фахівців і курсантів. Зважаючи на реалії сьогодення, навчальний процес слід організувати різноманітно, оптимально варіюючи теоретичний матеріал зі спеціальних дисциплін із практичними завданнями, ефективно залучати у навчальний процес фахівців авіаційно-технічної галузі (Лобур, 2001: 216).

Ключові слова: бінарне заняття, міжпредметні зв'язки, міждисциплінарна інтеграція, компетенція, професійно-пізнавальний інтерес, професійний тренінг, активізація пізнавальної діяльності.

Oksana SAVCHENKO,
orcid.org/0000-0003-4808-5894
*Specialist of the Highest Qualification Category, Teacher-Methodologist,
Chairman of the Cycle Commission of Ukrainian and Foreign Languages,
Teacher of the Ukrainian Language and Literature
Kremenchuk Flight College
of the Kharkiv National University of Internal Affairs
(Kremenchuk, Poltava region, Ukraine) newspace1972@gmail.com*

Nataliya KOVERSUN,
orcid.org/0000-0002-1146-0518
*Teacher-Specialist,
Teacher of the Ukrainian Language and Literature
Kremenchuk Flight College
of the Kharkiv National University of Internal Affairs
(Kremenchuk, Poltava region, Ukraine) nataliakov2302@gmail.com*

THE METHODOLOGY TO CONDUCT BINARY CLASSES FOR THE PROFESSIONAL UKRAINIAN LANGUAGE COURSE AND TECHNICAL AVIATION INDUSTRY-RELATED DISCIPLINARY COURSES

This article describes the definitions of the concepts of “binary class”, “interdisciplinary relations”, “interdisciplinary integration”, “expertise”, “cognitive vocational interest”, “vocational training”, “cognitive arousal processes”.

This paper determines the concepts of a binary class, interdisciplinary relations, interdisciplinary integration, expertise, cognitive vocational interest, vocational training as well as cognitive arousal processes.

The topic of the methodology to conduct binary classes for junior specialists, taking the courses of the Professional Ukrainian Language and Technical Aviation fields of knowledge is relevant nowadays. This primarily comes due to the lack of possibilities to fully incorporate the professional syllabus into the content of the Ukrainian Language and Technical Aviation industry-related courses. Thus, professionals are drawn into the study process to take another role in order to spread the importance of learning the professional Ukrainian language through engaging students into real-settings work experience.

Nowadays, there are some important problems that draw attention to this topic. To start with, the motivation of a Technical Aviation student, taking the course of the Professional Ukrainian Language that reflects his level of knowledge of the professional language. As a result of the binary class conduct, any speaking and physiological barriers to professional communication skills disappear. Furthermore, there is an enhancing desire to advance the professional syllabus, knowledge, course and discipline skills, according to the study profile. This can be achieved with the usage of teaching materials, course textbooks, dictionaries, glossaries etc. in the study rooms of the Technical Aviation educational entities for junior specialists. The excellence of a binary class and its positive educational outcomes for students is dependent on the cooperativeness of The Professional Ukrainian Language teachers as well as Technical Aviation industry-related disciplines teachers and professionals of technical aviation industries.

The goal of this study is to investigate the ways and methods of a student’s motivation development to study the course as well as enhance the professional speaking ability as a result of conducting binary classes. Moreover, the study reflects on the main principles of conducting binary classes for the Professional Ukrainian Language and Technical Aviation industry-related disciplines for junior specialists. The theory of the methodological approach to organizing, preparing and conducting of binary classes of the abovementioned courses was provided as well. Consequently, the effective ways and methods for executing binary classes during the study process were described and the stages of binary classes were analyzed.

The topic of this paper was investigated with the relevant literature review and research of the stages of the organization, preparation and conduct of binary classes with engaging professionals for the Professional Ukrainian Language and Technical Aviation industry-related disciplines. In result, the participants of the educational process understood the relevance of the cooperativeness among teachers, professionals and students. Due to the discrepancy between educational process and real-life work settings, some changes to the study process should be implemented. Among them, the differentiation of organizing the educational process, the realistic and practical ratio of variation between study profile disciplines and practical experience, the involvement of professionals of the Technical Aviation industry (Lobur, 2001: 216).

Key words: *binary class, interdisciplinary relations, interdisciplinary integration, expertise, cognitive vocational interest, vocational training, cognitive arousal processes.*

Постановка проблеми. Серед проблем, які найбільше турбують сучасну українську вищу школу в галузі викладання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і методики проведення бінарних занять, варто назвати такі:

– недостатня мотивація в курсантів авіаційно-технічного закладу до вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»;
– різний рівень володіння мовою авіаційно-технічного спрямування курсантами однієї групи;

– мовні та психологічні «бар'єри» курсантів перешкоджають комунікативній спрямованості бінарного заняття;

– значна кількість тем, на яку дається не досить часу, не сприяє глибокому та результативному опануванню матеріалу;

– значна кількість курсантів у навчальній групі;

– недостатнє оснащення технічними засобами навчання, методико-дидактичною документацією та навчальними підручниками, посібниками, довідниками, словниками українською мовою навчальних кабінетів авіаційно-технічної галузі закладу фахової передвищої освіти;

– курсанти мають багато другорядних навчальних курсів, засвоєння яких потребує часу та значних зусиль.

Це незначний перелік проблем, які розв'язують викладачі та курсанти під час вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі. Тому бінарні заняття є альтернативою щодо розв'язання нагальних питань у процесі викладання та навчання в закладі фахової передвищої освіти (Юдина, 2001: 15).

Аналіз досліджень. Звичайно, на основі численних спроб досліджень теоретичних і практичних питань щодо проведення бінарних занять як в учнів загальноосвітніх шкіл, так і у студентів (курсантів) закладів фахової передвищої освіти слід зазначити таких учених, як О. М. Бандуру, М. С. Лобур, О. Я. Савченко, Є. В. Філінчук, А. І. Юдіну та інших. Якщо говорити про терміни проведення досліджень і оприлюднення публікацій, присвячених проведенню бінарного заняття, впровадженню міжпредметних зв'язків і міждисциплінарної інтеграції, володінню компетенціями, застосуванню професійного тренінгу, активізації пізнавальної діяльності та формуванню професійно-пізнавального інтересу, то майже всі вони досить давні. Більшість із них з'явилася у 90-х роках минулого століття та на початку 2000-х років. Проте сучасні тенденції конкретизують вимоги щодо організації, підготовки та проведення бінарного заняття, тому доцільно, враховуючи базові наукові здобутки і синтезуючи теоретичний досвід, приділити більше уваги створенню практичних матеріалів щодо методики проведення бінарних занять із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі в закладі фахової передвищої освіти (Савченко, 1992: 4).

Мета статті – розглянути шляхи й визначити прийоми розвитку мотивації до вивчення курсу

«Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі та підвищення комунікативно-професійної спрямованості занять з урахуванням сучасних пропозицій і рекомендацій щодо методики проведення бінарних занять у закладі фахової передвищої освіти (Філінчук, 2001: 15).

Виклад основного матеріалу. Насамперед необхідно з'ясувати дефініції понять «бінарне заняття», «міжпредметні зв'язки», «міждисциплінарна інтеграція», «компетенція», «професійно-пізнавальний інтерес», «професійний тренінг», «активізація пізнавальної діяльності».

Сьогодення вищої освіти має потребу у новому баченні створення спеціаліста високопрофесійного рівня, надання умов для самореалізації особистості. Головним завданням закладів фахової передвищої освіти є підготовка молодших бакалаврів і бакалаврів, суть освітнього процесу яких має теоретико-практичний характер. Є певні компоненти, які мають вплив на якісну та результативну підготовку фахівців. Зокрема, це питання впровадження в освітню сферу міждисциплінарної інтеграції, яка ставить собі за мету активізувати пізнавальну діяльність курсантів, які опановують авіаційно-технічну галузь, а також питання професійного тренінгу. Потреба в застосуванні міжпредметних зв'язків під час освітнього процесу полягає в тому, щоб курсанти не лише здобували знання з окремих дисциплін, а мали навички використання апарату навчальної дисципліни в інтегрованому зв'язку, щоб активізувати свою пізнавальну та професійну компетенцію. Використання міжпредметних зв'язків надасть можливість курсантам авіаційно-технічної сфери напрацьовувати теоретичні знання, уміння, навички курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», виконуючи практичні завдання відповідно до професійної спрямованості, і, відповідно, формувати авіаційно-технічні фахові якості. Слід зазначити, що це один із важливих пріоритетів зростання результативності навчального процесу загалом і зокрема зацікавленості курсантів авіаційно-технічної галузі до опанування курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (Бандура, 1984: 150).

Під час виконання фахових завдань спеціаліст досить часто зіштовхується з потребою у володінні та вмінні застосовувати знання, уміння, навички, що не окреслюються лише межами вузької спеціалізації, тобто знаннями з різних галузей науки, психології, логіки тощо. Нагальною є потреба щодо значної корекції методики застосування міжпредметних зв'язків. Сьогодні вона впроваджена,

хоча застосовує вузьке викладання гуманітарних і спеціальних дисциплін. Залишається недоопрацьованим питання міждисциплінарної інтеграції під час опанування курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у закладі фахової передвищої освіти.

Відокремленість курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі негативно впливає на формування особистості спеціаліста, що опанував лише програмний матеріал курсу в контексті майбутнього фаху. Завданнями сьогодення, які стоять перед сучасним компетентним викладачем навчальної дисципліни, є не лише опанування курсантами матеріалу програми, а також навчання їх застосовувати українську мову професійного спрямування щодо поглиблення своїх набутих професійних знань, умінь і навичок.

Логіка навчального процесу передбачає природний процес виникнення міжпредметних зв'язків, що формують цілісне та структуроване світосприйняття в курсантів. Оцінивши та просинтезувавши наявні диференційовані знання, стимулювання аналітико-синтетичної діяльності курсантів стає можливим. У результаті формується навичка застосування знань до іншої галузі, вміння їх аналізувати і порівнювати у різних перспективах складних процесів або явищ об'єктивної дійсності.

Умовою розвитку пізнавальної діяльності курсантів є міжпредметна інтеграція, яка передає потенційно важливу інформацію для використання у професії. Курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» як навчальна дисципліна пов'язана практично з усіма дисциплінами. Отже, необхідність володіння українською мовою професійного спрямування в авіаційно-технічному навчальному закладі є передумовою підвищеного інтересу не тільки до вищезазначеного курсу, але й до всіх інших дисциплін.

Одним із шляхів до засвоєння та поглиблення інтересу до вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» в авіаційно-технічному навчальному закладі є рання спеціалізація навчальної мовленнєвої діяльності. Вивчення дисциплін «Повітряна навігація», «Льотна експлуатація повітряних суден», «Конструкція вертольота», «Конструкція двигуна», «Безпека польотів» сприяє створенню природної професійної мовної культури.

Іншим шляхом розвитку ранньої спеціалізації навчальної діяльності є оволодіння вмінням читати курсантами спеціальну літературу з фаху на II–III курсах під час вивчення української мови професійного спрямування.

Підготовка до проведення інтегрованих бінарних занять полягає в з'ясуванні викладачем

обсягу знань, що мають отримати курсанти для розв'язання поставленого завдання і стимулювання ними виникнення узагальнень після його виконання. Важливо визначити, який матеріал є доцільним до використання і як його доповнити знаннями, набутими на заняттях з інших дисциплін. Синтезування викладачем міжпредметних зв'язків і наявність відповідних знань курсантів із них є передумовою для цілісного засвоєння міждисциплінарного матеріалу відповідно до їхньої важливості (Савченко, 1992: 4).

Розроблення матеріальної, навчально-методичної бази має стимулювати плідну співпрацю викладача української мови (за професійним спрямуванням) та колег із профілюючих циклових комісій, отже викликати зацікавленість у курсантів щодо вивчення української мови професійного спрямування для підвищення професійної компетенції. Вибір та організація навчального матеріалу є надважливими для формування мовної бази. Це є передумовою для успішного читання та сприйняття фахової літератури, а також формування навичок у висловленні думок українською мовою. Реалізацією цієї умови є ідентифікування викладачем української мови (за професійним спрямуванням) разом зі спеціалістами профілюючих циклових комісій базових дисциплін для вивчення фахових предметів надалі.

Критерієм для відбору навчального матеріалу є професійні знання курсантів. У разі його нехтування невідповідність рівня інформаційного повідомлення до рівня компетенції курсанта в галузі рідної мови перешкоджатиме розумінню навчального матеріалу. Як наслідок, інтерес до читання фахової україномовної літератури може зникнути, створюючи негативне ставлення до вивчення української мови професійного спрямування загалом. У співпраці з викладачами профілюючих циклових комісій знання курсантів зі спеціальності було оцінено, а також визначено найактуальніші проблеми у процесі підготовки до виконання професійних обов'язків. Як результат, тематичні цикли системно пов'язаних навчальних матеріалів українською мовою було складено з урахуванням рівня спеціальної підготовки курсанта.

Якісне засвоєння матеріалу курсантами, які опановують авіаційно-технічну сферу, потребує інтеграції в навчальний процес професійно спрямованих текстів на початку вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Курсант усвідомлює надважливість знань майбутнього фаху в налаштуванні до реальних професійних умов. Крім того, він задовольняє пізнавальні та особистісні потреби в навчальному процесі. Отже, за допомогою процесу курсант

отримує усвідомленість про необхідність і вектори подальшого саморозвитку як у професії, так і в житті (Юдина, 2001: 14).

Проведення інтегрованих бінарних занять практичного характеру – це засіб, у якому реалізуються міжпредметні зв'язки викладача української мови професійного спрямування та викладачів профільюючих дисциплін. Готуючись до такого виду заняття, потрібно було написати у співавторстві методичні розробки, визначитися з метою бінарного заняття як викладачу курсу, так і викладачам спеціальних дисциплін, обрати, у якій послідовності буде проведено основні етапи, правильно розподілити часові межі, організувати перевірку виконаної самостійної, аудиторної та позааудиторної роботи курсантів і посприяти залученню їх до розв'язання проблем методом творчого пошуку (Филинчук, 2001: 16).

Щоб мотивувати курсантів до результативної роботи, їм було надано методичні матеріали для виконання самостійної роботи, ознайомлення з якими відбувалося в навчальних кабінетах. У цих завданнях акцент робився на навчанні читати самостійно тексти авіаційно-технічного спрямування.

Перевіряючи рівень знань, умінь і навичок, отриманих на бінарних заняттях, викладачі використовують фронтальне, індивідуальне усне опитування та тестові завдання, враховуючи міждисциплінарну інтеграцію.

Під час основного етапу заняття або професійного тренінгу відбувається процес відпрацювання знань, умінь, навичок щодо роботи з текстовою інформацією, формується критичне мислення, Цей етап контролюють викладач української мови (за професійним спрямуванням) і викладачі спеціаль-

них дисциплін. Завершальний етап, який контролює здобуті знання, базується на проведенні розв'язання проблемно-пошукових завдань, на узагальненні, на конкретизації теорії і практики з використанням міжпредметної інтеграції, на вмінні здійснювати операції з віднайденою інформацією для реалізації комунікативних завдань. Урізноманітнити бінарне заняття допомагала наочність, навчальні підручники, посібники, довідники, словники. Така діяльність активізує пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти, створює атмосферу для якісного та результативного опанування знаннями, самоосвіти та самовдосконалення курсантів у закладі фахової передвищої освіти (Лобур, 2001: 218).

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що інтеграція бінарних занять у навчальний процес сприяє якісній взаємодії та діалогу між викладачами і курсантами. Як наслідок, усвідомлена та плідна навчальна діяльність продукують уявлення про професійну модель спеціаліста. Необхідність розгляду міждисциплінарних зв'язків як системи допомагає виявити важливість і роль кожної дисципліни, її зміст, засоби, організаційні форми і методи навчання, засоби контролю тощо. Як свідчить практика, упровадження методики проведення бінарних занять із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі в закладі фахової передвищої освіти сприяє ефективності та результативності викладання, навчання курсу, а також підвищує комунікативно-професійну спрямованість щодо вивчення та застосування української мови професійного спрямування майбутніми фахівцями в авіаційно-технічній сфері (Бандура, 1984: 164).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандура О. М. Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення української літератури : посіб. для викл. Київ : Радянська школа, 1984. 167 с.
2. Лобур М. С. Из досвіду вирішення міжпредметних зв'язків на сучасному етапі при підготовці молодших спеціалістів. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. 2001. Вип. 31. С. 216-218.
3. Савченко О. Я. Дидактичні особливості інтегрованих уроків. *Початкова школа*. 1992. № 1. С. 4.
4. Филинчук Е. В. Дидактическая игра в форме бинарного урока. *Специалист*. 2001. № 1. С. 15–16.
5. Юдина А. И. Усиление межпредметных связей изучаемых дисциплин. *Специалист*. 2001. № 11. С. 14–15.

REFERENCES

1. Bandura O. M. Myzhpredmetny zvyazky u protsesy vyvchennya ukraynskoy lyteratury: posib. dlya vykl. [Interdisciplinary relations for the Ukrainian Literature course learning process: Teacher's Book]. Kyiv : Radyanska shkola, 1984. 167 p. [in Ukrainian].
2. Lobur M. S. Yz dosvydu vyryshennya myzhpredmetnykh zvyazkyv na suchasnomu etapy pry pydgotovtsy molodshykh spetsyalystyv [Based on the experience of contemporaneous interdisciplinary relations solving for junior professionals]. The new technologies of teaching, 2001. Vyp. 31. P. 216–218 [in Ukrainian].
3. Savchenko O. Y. Dydaktychny osoblybosty yntegrovanykh urokyv [Didactic features of integrative classes]. Primary school. 1992. № 1. P. 4 [in Ukrainian].
4. Fylynchuk E. V. Dydaktycheskaya ygra v forme bynarnogo uroka [Didactic game implemented as a binary class]. Specialist. 2001. № 1. P. 15–16 [in Russian].
5. Yudyna A. I. Usylenye mezhpredmetnykh svyazey yzuchaemykh dystsyplyn [Interdisciplinary relations enforcement of programme courses]. Specialist. 2001. № 11. P. 14–15 [in Russian].